

גבולות היחידה: פרק כ"ה פסוקים י"ט-כ"ח
נושא היחידה: לידת יעקב ועשיו וילדותם

כתבה: יעל דאר
מספר שיעורים: 1
כללי:

יחידת לימוד זו עוסקת בלידתם של יעקב ועשיו ובהבדלים שביניהם מלידתם ועד בגרותם. ביחידה זו נתחיל להכיר את יעקב ועשיו ואת אישיותם השונה.

פתיחה:

נשאל: האם בכיתה יש מישהו תאום? או – למי יש אחים תאומים? האם התאומים זהים / שונים זה מזה? **נקרין** את מצגת התאומים שבנספח. במצגת יש שתי תמונות של תאומים זהים ושתי תמונות של תאומים לא זהות בינקותן ובבגרותן¹. בעת ההקרנה, נסביר על התאומים הזהים ועל אלה שאינם. **נאמר:** היום נלמד על תאומים - התאומים הראשונים שמסופר עליהם בתורה כולה (ובפרט בחומש). האם הם זהים או שונים? את זאת נראה בפסוקים הבאים.

לימוד הפסוקים:

קריאת פסוק י"ט: נסביר: עד עכשיו למדנו על קורותיו של אברהם אבינו. היום אנו מתחילים ללמוד על קורותיו של יצחק. **נשאל:** בואו נראה, בפסוקים הבאים – אילו פרטים אנו לומדים על יצחק? **נקרא** את פסוקים כ"א: יצחק היה בן ארבעים כשהתחתן עם רבקה, שהיא בת בתואל, אחות לבן הארמי. **נשאל:** למה התורה כותבת שוב מי זאת רבקה? את זה אנחנו כבר יודעים? **ונסביר** לפי רש"י: התורה מדגישה שוב את משפחתה של רבקה, כדי שנבין שהיא הייתה בת רשע ואחות רשע ומקומה אנשי רשע – ולא למדה ממעשיהם. כל כך צדיקה הייתה רבקה. לא קל להיות יחידה בין אנשי מקום מסוים ולהתנהג אחרת. ומה עוד לומדים מהפסוק? רבקה הייתה עקרה. **נשאל:** מה עשו יצחק ורבקה במצב הזה? התפללו. **נשאל:** איך כתוב בלשון התורה שיצחק התפלל? "**ויעתר** יצחק". ואיך כתוב שה' ענה לתפילתו? "**ויעתר** ה' לו". נסביר כי 'עתירה' היא אחת המילים הנרדפות לתפילה. האדם עותר לה', וה' נעתר לאדם². יצחק התפלל על רבקה שתלד, וה' נענה לו. ומה קרה?

¹ למרבה הפליאה, המצולמות הן אכן אחיות. האב אפרו-אמריקאי, והאם לבנה. כל אחת מהבנות יצאה שונה, בהתאם למוצא ההורים. בכל זאת, הן תאומות!

² זהו טיפול במיומנות מס' 2 – פענוח מלים והקניית אוצר מילים מלשון התורה.

קריאת פס' כ"ב: "ויתרוצצו הבנים בקרבה"³ – ההיריון הזה קשה לרבקה באופן מיוחד. היא הרגישה בצורה חזקה תנועות עובר בבטן.

ראב"ע: 'והיא שאלה לנשים שילדו, אם ארע להם ככה, ותאמרנה 'לא'. היא הבינה שיש לה היריון משונה.

ושאלה את עצמה: 'אם כן – אם ההיריון הזה משונה וקשה – למה זה אנכי (בהיריון משונה)?'

רש"י: 'היה לה קשה, והיא שאלה את עצמה: למה זה אנכי מתאוה ומתפללת על היריון?'

הלכה רבקה 'לדרוש את ה' – אל הנביאים שהיו באותו דור (רשב"ם), ולדעת רש"י, היא הלכה לבית מדרשם של שם ועבר (מבני נח ונכדו שעדיין היו בחיים).

ה' השיב לרבקה ע"י נביא: נקרא את פסוק כ"ג. משימה לפני הקריאה: חשבו כיצד נכתוב את הפסוק על הלוח בארבעה חלקים. איפה מתחיל הדיבור? (בשורה השנייה)

וַיֹּאמֶר ה' לָהּ:

שְׁנֵי גַיִם בְּבֶטְנְךָ

וּשְׁנֵי לְאֻמִּים מִמֶּעֶיךָ יִפְרְדוּ

וְלֹאִם מְלֹאִם יֶאֱמָן

וְרַב יַעֲבֹד צְעִיר.

בנסה להבין מה אמר ה' לרבקה. נחלק לילדים דף קטן ובו הטבלה הבאה:

הולדת יעקב ועשיו

פרק כ"ה פסוקים י"ט-כ"ח

רבקה הולכת לדרוש את ה', והיא מקבלת תשובה על ידי שלים, שם:

מתח קו בין הפסוק לבין הפירוש המתאים לו:

אָחַד יְהִי חֶזֶק מֵהַשְּׁנַי

"שְׁנֵי גַיִם בְּבֶטְנְךָ"

הַגְּדוֹל יְהִי הָעֶבֶד שֶׁל הַצְּעִיר

"וּשְׁנֵי לְאֻמִּים, מִמֶּעֶיךָ יִפְרְדוּ"

שְׁנֵי עַמִּים יֵשׁ לָךְ בְּבֶטֶן

"וְלֹאִם מְלֹאִם יֶאֱמָן"

מִבֶּטְנְךָ יֵצְאוּ שְׁתֵּי מַלְכוּיֹת

"וְרַב יַעֲבֹד צְעִיר"

³ בדרך כלל כתוב: "ותהר... ותלד בן". אך כאן כתוב עוד לפני הלידה שהיו כאן שני בנים. זה האולטרסאונד הראשון בעולם - מידע מוקדם לפני הלידה. אצל התאומים הבאים בחומש, אצל תמר נאמר: "ויהי בעת לדתה – והנה תאומים בבטנה" - רק בשעה שילדה, התברר כי אלו הם תאומים.

על ידי מתיחת הקווים, הילדים יישמו הבנה של הפסוקים. נחזור ונקרא שוב את הפסוקים – עם הפירוש המתאים.

נסביר: יעקב ועשיו יהיו שני עמים שונים. לכל עם יהיו הכוח והעוצמה שלו. במהלך השנים יהיו מאבקים ביניהם. כל פעם מישהו אחד ינצח והשני יפסיד. לבסוף, הגדול יעבוד את הקטן. כלומר, הקטן ינצח בסוף. **נשאל:** אם אימא הולכת לאספת הורים, מה היא עושה דבר ראשון כשהיא חוזרת הבית? (מספרת לאבא)⁴ **נקרא** את ההמשך ונבקש לשים לב: האם רבקה סיפרה ליצחק על מה ששמעה? כרגע לא נענה. בסוף השיעור נברר את הנקודה הזאת. בהמשך הפרשה נמשיך להתייחס אליה⁵. **נאמר:** הנה חלפו עברו תשעת החודשים, והגיע זמן הלידה. **נקרא את פסוקים כ"ד-כ"ו:**

נשאל: איך קראו לבנים שנולדו ומדוע?

- עשיו – היה עשוי כמו מבוגר - שער (נפנה את תשומת הלב של התלמידים לאחד ההבדלים בין מבוגר לילד – שיער הגוף (מלבד שיער הראש). עשו מלשון עשוי (הוא נקרא ע"ש המרפא).
  - יעקב – כי אחז בעקב של עשיו אחיו (נקרא ע"ש המעשה)⁶.
- נאמר: עברו שנים והנערים גדלו. נקרא ונלמד במה עסק כל אחד מהבנים.
- עשיו – איש יודע ציד, איש שדה.
  - יעקב – איש תם, יושב אוהלים, כלומר: רועה צאן⁷ (כמו יבל, בנו של למך, שהיה יושב אוהל ומקנה).
- יעקב נקרא 'איש תם' בניגוד לעשיו, שהשתמש בערמה כדי לצוד (ראב"ע). גם כאן, כבר ניכרים הבדלי אופי בין הבנים: תום לעומת ערמה.

פסוק כ"ח: **נקרא את הפסוק.**

נשאל: למה יצחק אהב יותר את עשיו? 'כי ציד בפיו' - עשיו הביא באופן קבוע ציד לאביו, ולכן יצחק אהבו. אין הנמקה לאהבת רבקה את יעקב, אך נוכל לשאול את התלמידים לדעתם. (אולי הוא עזר יותר בבית, אולי הוא עשה נחת לאמו בכך שלמד תורה, אולי כי לא היה ערמומי כעשיו, וכלבן – אחיה של רבקה). כל תשובה הגיונית מתקבלת.

⁴ כמובן, אפשר לתת כאן דוגמאות אחרות מהחיים.

⁵ המורה יכול להחליט האם להתייחס לכך שרבקה אינה מספרת. אפשר לדלג על חלק זה (שלוש השורות האחרונות), ולשמור אותו לעיסוק בגניבת הברכות בפרק כ"ז.

⁶ לפי מדרש חז"ל, יעקב אחז בעשיו כדי לעכבו מלצאת ראשון. המאבק, אם כן, מתחיל כבר מהבטן. לשיקול דעת המורה אם להתייחס לזה עכשיו.

⁷ רש"י מסביר: יושב אהלים – יושב ולומד תורה באוהלים של שם ועבר. כלומר, לומד תורה. אך זה אינו פשט. בהמשך נראה את יעקב הרועה את צאן לבן – זה היה מקצועו. כמו כן, היחס לעשיו – 'כי ציד בפיו' – לצוד ולרמות את אביו. זה אינו פשט. נישאר נאמנים למה שכתוב בפירוש בפסוקים.

הצעות להמחשה:

- מצגת תאומים.
- ניתן להזמין אם לתאומים (אם יש מהכיתה – רצוי מאוד) לספר על חוויותיה מגידול הילדים.

מסרים והפנמה:

- צדיקותה של רבקה, שהייתה 'כשושנה בין החוחים'⁸ בבית משפחתה בארם ולא למדה ממעשיהם.
- חשיבותה של תפילה וכוחה, כשהיא נענית.
- יעקב ועשיו – שני עמים שונים, שני בנים עם אופי שונה בתכלית.
- במהלך שנות ההיסטוריה יהיו מאבקים בין ישראל לעמים.

סיכום וסיים:

לסיכום השיעור, נכין טבלת השוואה בין יעקב לעשיו ע"פ המידע שברשותנו כרגע: (על הלוח או במחברת) פְּעָמִים רַבּוֹת תְּאֻמִּים דּוּמִים זֶה לְזֶה. הָאֵם הַתְּאֻמִּים בְּפָרְשֵׁתָנוּ דּוּמִים? בּוֹאוּ וְנִבְדֹּק.⁹

עֵשׂו	יַעֲקֹב	
		מְרֵאָה חֵיצוֹנִי
		מְקֻצֵּעַ
		אַהֲבַת הַהוֹרִים
		חֲשִׁיבוֹת הַבְּכוֹרָה

רוּעָה צֹאן	רוּעָה בְּכוֹרָה	אֵמָא – רַבֵּקָה
שְׁעִיר	מְזֻלָּל בְּכוֹרָה	עוֹר חֵלֶק

מִחְסָן:

נשאל שוב את השאלה בה פתחנו את השיעור: האם התאומים שלפנינו זהים או שונים? כדאי להרחיב קצת (לטובת התאומים הכיתתיים), שאמנם שני אחים שנולדו ביחד והם תאומים, יכולים להתפתח כל אחד בכיוון אחר מבחינת כישרונותיהם ונטיות לבם.

⁸ ביטוי זה מסתמך על מדרש בראשית רבה סג. רש"י הביא רק את חלקו הראשון, שרבקה הייתה בת רשע ואחות רשע ומקומה אנשי רשע, ולא למדה ממעשיהם. והמדרש מוסיף: 'למה היא דומה? לשושנה בין החוחים'.

⁹ על היחס לבכורה, עדיין לא למדנו בשיעור הזה. את החלק הזה נוכל להשאיר לסוף השיעור הבא, או לעשות את כל ההשוואה הזאת לאחר לימוד פסוקים כ"ט-ל"ד.

ולסיום, נחזור שוב לדברים שנאמרו לרבקה כשהלכה לדרוש את ה': האם סיפרה ליצחק?
(התשובה לשאלה זו קשורה יותר ליחידה על הברכות של יצחק ליעקב, אולם כאן אנו שמים לב ומציינים נקודה זו.)
נוכל גם לשאול על רגשות – מה מרגישה / חושבת רבקה כשהיא רואה את שני ילדיה גדלים ומתפתחים?
(נזכור שהיא יודעת משהו על העתיד שלהם.)